

WindChoir

-

ett GIS-verktyg för MKB?

Sverker Molander,

Miljösystemanalys, Chalmers Tekniska Högskola

MKB-dagen, SLU 2019-11-12

sverker.molander@chalmers.se

Vad är WindChoir?

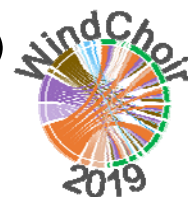
ett sätt att jämföra vindkraftlokalisering – resurser, tekniker, och miljöeffekter

- En sådan jämförelse handlar om
  - fördelningen av vindresursen, tekniken som används och tekniskt-ekonomiska faktorer,
  - kumulativa miljöeffekter av vindkraftsparker och **alla andra signifikanta stressorer** (påverkansfaktorer)
- WindChoir-verktyget vill göra det möjligt att jämföra
  - platser för vindkraftslokalisering,
  - effekter av existerande stressorer OCH de som orsakas av vindkraftslokaliseringar
  - olika vindkraftstekniker
  - andra tillämpningar....

Att jämföra vindkraftlokalisering – tekniskt-ekonomiska faktorer

- Vindresursen
  - Geografisk fördelning
  - Temporal fördelning
  - Andra faktorer (turbulens, topografi...?)
- Tekniken
  - Höjd
  - Byggnation/design (?)
- Lokaliseringen
  - Nya vägar (distans till existerande)
  - Nya kraftledningar och stationer (distans till existerande och typ av ledningar)

Att jämföra vindkraftlokalisering – kumulativ miljöpåverkan

- En stor mängd “stressors” och deras fördelning - e.g. buller, föroreningar, gifter, markanvändning...
- Högupplösta kartor för “endpoints” (skyddsobjekt)
  - Habitat (baserat på EUNIS klassificering)
  - Nyckelarter - rovfåglar, fladdermöss, renar och faktiskt också - människor
- En enkel model som kopplar ihop förekomsten av stressorer (påverkansfaktorer) och endpoints (skyddsobjekt) (“regional and relative risk model”, Landis and Wiegers, 1997, “cumulative effect mapping” Halpern et al. 2008)
- Ett GIS, som använder samma metod som [HELCOM HOLAS](#) och HaV's [SYMPHONY](#)

25 Stressorer

• Kemiska mekanismer

- Växtnäringsämnen, eutrofiering
  - Utsläpp till vatten
- Försurning
  - I vatten
  - på land
- Giftiga ämnen
  - I vatten
    - Pesticider
    - Metaller
  - I luft
    - Troposfäriskt ozon
    - NOx

• Biologiska mekanismer

- Predation
  - Jakt
  - Av husdjur - katter
- Invasiva/domestiserade arter
  - Djur
  - Växter
  - Patogener

• Fysiska mekanismer

- Fysiska mekanismer – med spridning
  - Buller
    - 50-200 Hz
    - 200-2000 Hz
  - Ljus
    - Synligt ljus

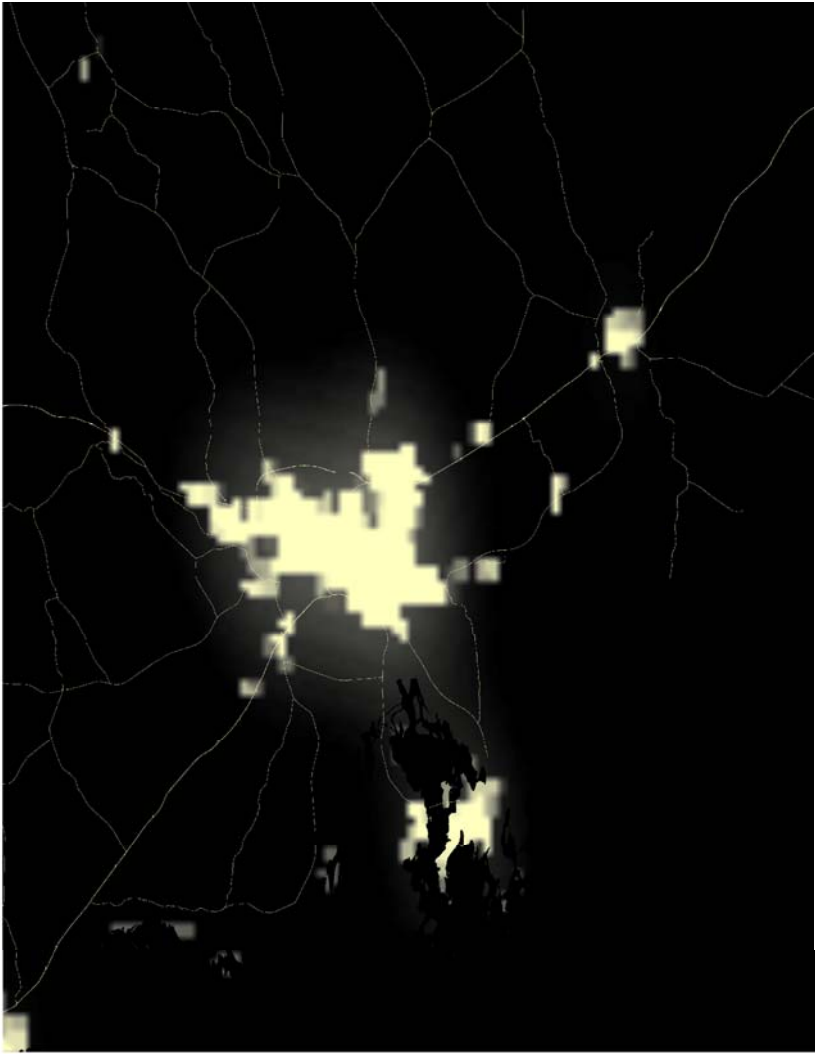
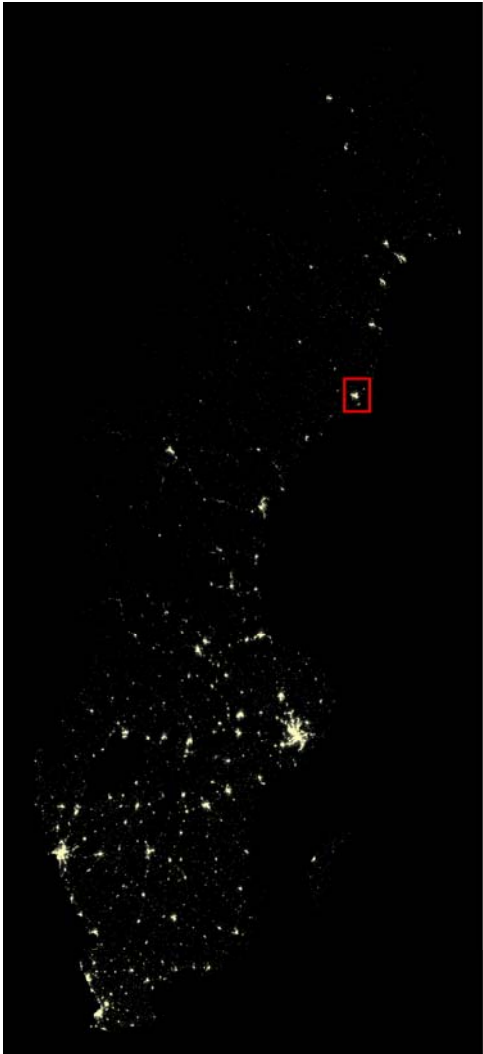
• Fysiska mekanismer

• – utan spridning

- Barriärer
  - På land
  - I vatten
- Byggnader
  - Synlighet
- Kollisioner
  - Bilar, tåg...
  - Hydrokinetiska turbiner
  - Vindturbiner
- Vattenbyggnad, körskador
  - Dikning
  - Dämning
  - Körskador
- Fullständig förlust av ursprunglig vegetation (LU-LUC)
  - Temporär
  - Permanent

Stressorexempel:
Synligt ljus

48 Habitatendpoints (EUNIS)

- **Coastal habitats**
  - Coastal dunes and sandy shores
  - Coastal shingle
  - Rock cliffs, ledges and shores, including the supralittoral
- **Inland surface waters**
  - Permanent oligotrophic lakes, ponds and pools
  - Permanent mesotrophic lakes, ponds and pools
  - Permanent eutrophic lakes, ponds and pools
  - Permanent non-tidal, fast, turbulent watercourses
  - Permanent non-tidal, smooth-flowing watercourses
  - Littoral zone of inland surface waterbodies
- **Mires, bogs and fens**
  - Raised bogs
  - Valley mires, poor fens and transition mires
  - Aapa, palsa and polygon mires
  - Base-rich fens and calcareous spring mires
  - Sedge and reedbeds, normally without free-standing water
- **Grasslands and lands dominated by forbs, mosses or lichens**
  - Dry grasslands
  - Mesic grasslands
  - Seasonally wet and wet grasslands
  - Alpine and subalpine grasslands
- **Inland unvegetated or sparsely vegetated habitats**
  - Scree
  - Inland cliffs, rock pavements and outcrops
  - Snow or ice-dominated habitats
  - Miscellaneous inland habitats with very sparse or no vegetation
- **Regularly or recently cultivated agricultural, horticultural and domestic habitats**
  - **Intensive unmixed crops**
- **Heathland, scrub and tundra**
  - Subarctic and alpine dwarf Salix scrub
  - Subarctic and alpine dwarf Salix scrub
  - Lowland to montane temperate and submediterranean Juniperus scrub
  - Temperate Rubus scrub
  - Corylus avellana scrub
  - Arctic, boreal and alpine riparian scrub
  - Salix fen scrub
- **Forest and other wooded land**
  - Temperate and boreal Salix and Populus riparian forest
  - Riparian Alnus forest
  - Temperate and boreal hardwood riparian forest
  - Broadleaved swamp forest on non-acid peat
  - Broadleaved swamp forest on acid peat
  - Fagus forest on non-acid soils
  - Fagus forest on acid soils
  - Acidophilous Quercus forest
  - Boreal-nemoral mountain Betula forest on mineral soils
  - Carpinus and Quercus mesic deciduous forest
  - Ravine forest
  - Picea taiga forest
  - Pinus sylvestris taiga forest
  - Pinus bog forest
  - Picea mire forest
  - **Coniferous planted forests of non site-native trees**
  - **Coniferous planted forests of site-native trees**
  - Lines of trees, small anthropogenic forests, recently felled forest, early-stage forest and coppice

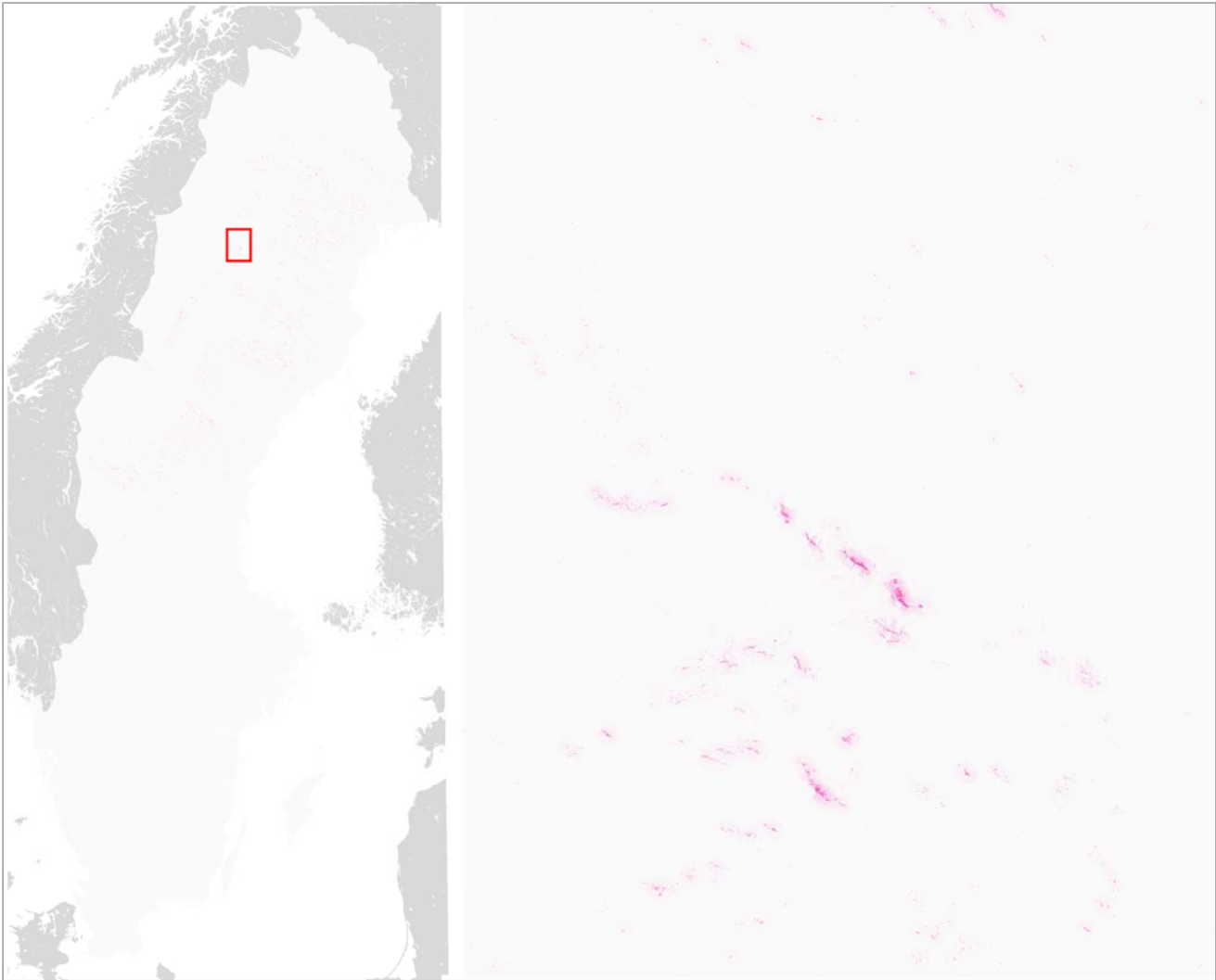

24 endpoints för fauna - arter/grupper

- **Fladdermöss**
  - Förekomst
  - Hibernation areas
- **Fåglar**
  - Rovfåglar
  - Resting and wintering areas
- **“Herptiler”**
  - Groddjur
  - Reptiler
- **Terrester fauna**
  - Älg, rådjur, hjortar
  - Stora rovdjur
  - Gnagare
- **Akvatisk fauna**
  - Fisk
  - Bentiska insekter
  - Mollusker
- **(Insekter, spindlar)**
  - Skalbaggar
  - Fjärilar
  - Steklar
  - Halvvingar
  - Tvåvingar
  - Rätvingar
  - Spindlar
- **Renar**
  - Kalvningsområden
  - Betesområden
  - Vandringsleder
- **Människor**
  - Störning/buller

Endpointexempel:
Kungsörn

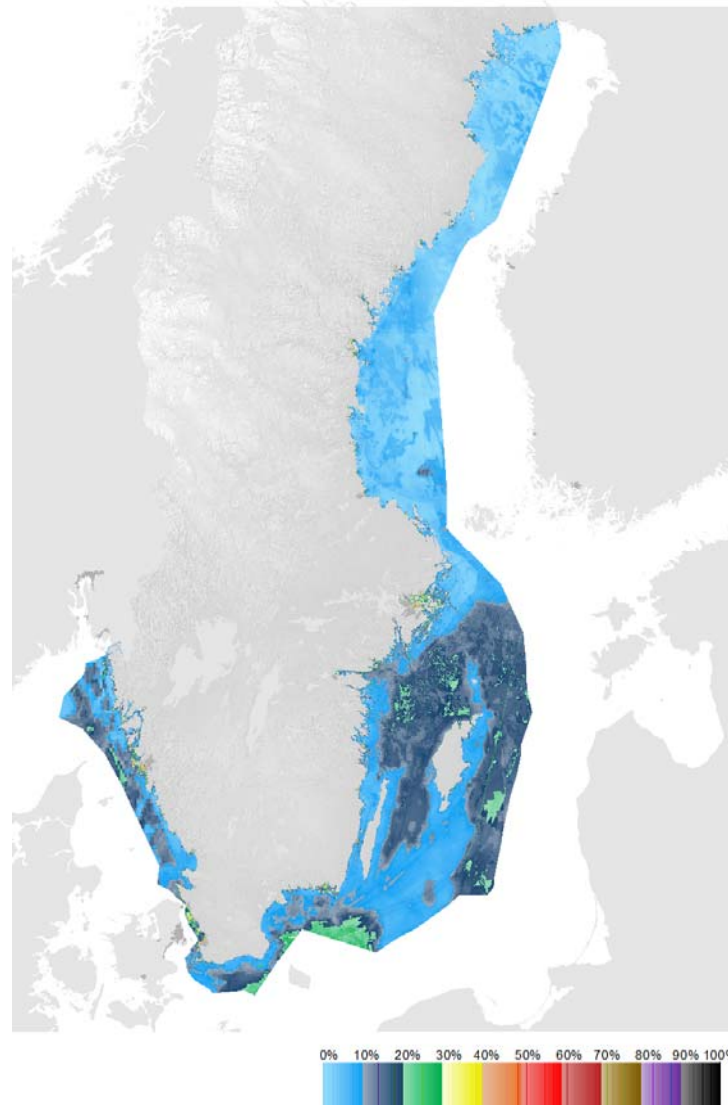

EN ENKEL MODELL FÖR VARJE PIXEL

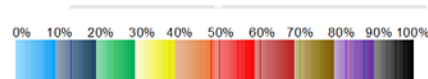
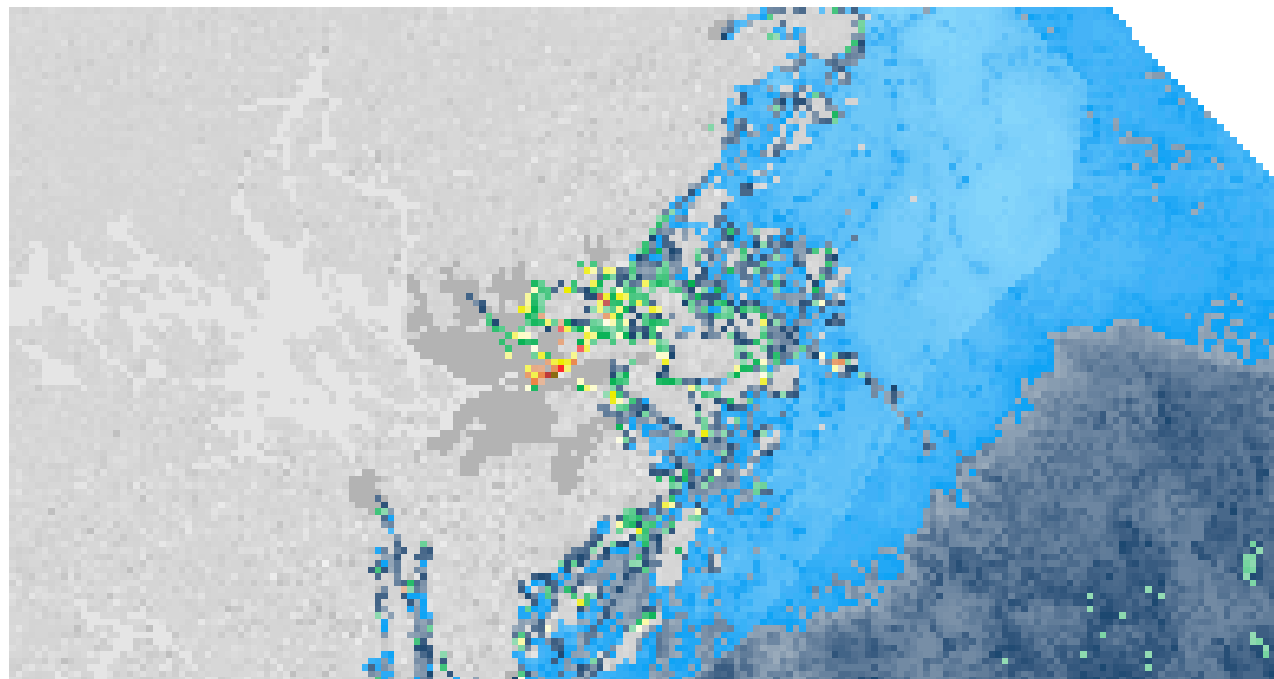
Den kumulativa miljöpåverkan (P) på en given plats är summan av produkterna av alla existerande stressors (B), endpoints (E) på platsen och den specifika känsligheten (K) hos varje endpoint för varje stressor:

$$P_{sum} = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m B_i \times E_j \times K_{i,j}$$

Den aktuella
kumulativa
miljöpåverkans-
kartan från
Symphony

Den aktuella kumulativa miljöpåverkanskartan från Symphony

Bild 12

SM2 Håller med vi behöver några kartor att visa
Sverker Molander; 2019-08-15

PERFEKT TIMING

- En ”perfekt datastorm” – till följd av EU-direktivet “Inspire” dramatisk ökad tillgänglighet
  - Nya nationella marktäckedata (NMD) med 10 meters upplösning
  - Ny nationell höjd- och vegetationshöjdsmodell med 2 meters upplösning
  - Ny modell över alla vattenförekomster
  - (Ny europeisk vindatlas)
  - O s v ...
- Spännande teknisk utveckling
  - (Ökad vindkraftspotential - teknisk-ekonomisk utveckling)
  - Fjärranalys - snabbare, enklare, billigare...
  - Tekniska genombrott beträffande beräkningskapacitet

DATAKÄLLOR

- Stressors, GIS-lager 10*10m
- Endpoints, GIS-lager 10*10m
- Evidens-baserade känsligheter länkar alla stressors till alla endpoints. Expertbedömning av känsligheter genom en webenkät.

Känslighetsvärde för Symphony gällande klimatförändringar

Havsförurning

Klimatförändringarna förväntas öka havets surhetsgrad. Om du utgår från en årsmedelvärdesförändring på -0,2 pH-enheter, vilken effekt skulle du då uppskatta för respektive ekokomponent?

OBS - för ekokomponenter som avser arter/djurgrupper/funktioner ska du inte ta hänsyn till födovävseffekter. För ekokomponenter som utgör miljöer/habitat ber vi dig att bedöma den samlade effekten på habitatet givet alla dess presumtiva invånare.

Kryssa endast i EN ruta per bedömning (rad), SAMT kryssa i sista kolumnen om du tycker att du har LÅG kunskap om effektförhållandet. Kommentarer, eventuella referenser samt eventuella skillnader mellan Sveriges olika hav, kan anges sist i formuläret.

0 = Ingen påverkan ELLER negligerbar effekt
 1 = Liten störning/stress av betydelse enbart av kumulativt perspektiv
 2 = Störning/stress av betydelse för överlevnad/reproduktion
 3 = Mycket allvarig störning/stress ELLER viss direkt dödlighet/förstörelse
 4 = Påtaglig direkt dödlighet/förstörelse
 5 = Mycket hög dödlighet / permanent förstörelse

Din bedömning av effekt av 0,2 pH-enheters minskning:

	0	1	2	3	4	5
Torsk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sill	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skarpöjl	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Siktöja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskekområde ... för vanliga	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Markera här om din bedömning baseras på LÅG kunskap

DATAKÄLLOR

WindChoir – och MKB?

Scenarier för att jämföra alternativ Nuläge med framtida... Framtida med varandra...

- I kommunala översiktsplaner?
- I strategiska miljöbedömningar?
- I "var mans hand"?

- Utveckling...
- och förvaltning...

PROJEKTGRUPP

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

CHALMERS

